
40 jaar

VALKHOF VERENIGING

valkhof nieuws

tiende jaargang
nr. 4

V A L K H O F V E R E N I G I N G

LIDMAATSCHAP: schriftelijke aanmelding
via postbus 1390 Nijmegen

CONTRIBUTIES: f.20.= p.jr.(65+ f.12,50)
op postbanknummer:4438363
tnv Valkhofvereniging Nijm.

VALKHOFNIEUWS: redactieleden:
Hein van Brienen
Johan Hendriks
Gerard Hermans
Robert Spanings
Theo Verweij

Redactieadres: Postbus 1390
6501 BJ Nijmegen

VALKHOFAKTIVITEITEN: rondleidingen en
tentoonstellingen:
Hein van Brienen
tel:080-233551

Concerten e.d: Maarten Dongelmans
tel:080-220752

postbus 1390
6501 BJ Nijmegen.

=====

=

= VALKHOFSTICHTING =

=

= Bankrekening ABN-bank =

= Nijmegen:53.76.75.930. =

= giro ABN-bank Nijmegen =

= no:821025. =

=====

LEDENADMINISTRATIE:

Louk. Hendriks
tel.080-443873

VOORWOORD

Na afsluiting van het seizoen hebben nog enige Valkhofactiviteiten plaats gevonden. In september werd het Valkhof-Forum aangekondigd; toen onze kopy reeds op de drukkerij lag, bereikte ons het bericht dat men voor entree f.35.= zou moeten neertellen. Dit zagen wij als een tegenvaller voor velen en de extra kosten voor nadere berichtgeving hebben we dan maar bespaard. Onze excuses voor de voorbarige berichtgeving.

De tiende verjaardag van onze vereniging met de presentatie op de "Keizersstad" is een succes geweest; alle standhouders, zoals ze in de uitnodiging vermeld stonden, hebben met ons een enthousiaste middag beleefd en zijn IN voor een desgewenste herhaling. Tussen de enkele duizenden bezoekers mochten we helaas géén enkele officiële overheidspersoon ontmoeten. Men zal het toch wel op prijs stellen dat wij geen steun op financieel gebied nodig hebben?

De volgende activiteit is die van onze eigen kerstgroep in de Valkhofkapel vanaf 17 december tot ca.7 januari 1989. Van harte welkom!!

In dit nummer komen vooral onze leden aan het woord en wij hopen van harte dat U van het gebodene veel leesplezier mag hebben.

U, allen onze bijzondere dank voor het in ons gestelde vertrouwen en met elkaar gaan we met een groeiend aantal leden vol enthousiasme verder.

Het bestuur, de redactie en alle medewerkers wensen U een GELUKKIG KERSTFEEST EN EEN ZEER VOORSPEDIG NIEUWJAAR.

HET BESTUUR

GEWETENSONDERZOEK

Er zijn talloze momenten waarop U terug kunt kijken op Uw leven: bij een verjaardag, bij de jaarwisseling, als U een afgerond aantal jaren hier rondloopt en als U in een crisissituatie bent beland.

Op al deze momenten is er iets dat U min of meer dwingt terug te zien op was is gepasseerd. Vaak maakt U dan tevens gebruik van de gelegenheid om bij te sturen, nieuwe plannen te maken, waarop U bij een volgende gelegenheid weer terug ziet.

Niet alleen in het leven van een mens, maar ook in het leven van een vereniging doen zich momenten voor waarop een terugblik gebruikelijk is. Maar net als bij de mens is zo'n terugblik alleen dan zinvol als eruit iets wordt geleerd. Net als bij de mens is het moment dat je uit wat er was niets meer leert ook voor een vereniging het moment om te stoppen.

Om te blijven leven, om een levende, en levendige vereniging te blijven is het dus goed om terug te blikken en daarmee tevens een blik vooruit te werpen.

Als we nu naar de Valkhofvereniging kijken kunnen we niet anders dan constateren, dat er veel is gebeurd.

Er is veel goeds gebeurd, maar daarvan kunnen we niet leren.

Het is hier alleen het moment om het bestuur daarmee te feliciteren. Het is een niet geringe prestatie om zo veel mensen te hebben kunnen wijzen op het belang van het culturele erfgoed en wat daarmee in de sfeer van behoud en in toeristische/educatieve/economische zin kan worden gedaan.

Maar je leert alleen van fouten, tekortkomingen

en daarom wil ik na deze loftuiting eens ingaan op zaken die wellicht beter zouden kunnen. Ik realiseer me, dat ik aan dingen die niet goed lopen mede "schuld" heb: had ik de jaarvergaderingen maar moeten bijwonen. Dat heb ik niet gedaan: om een scala van redenen, maar het gaat hier niet om schuld, van wie dan ook. Kritiek is niet hetzelfde als een beschuldigende vinger heffen.

Ik voel me dus geheel vrij om mijn mening alsnog te geven.

En als ik dan probeer een grote lijn te ontdekken dan denk ik dat ik moet wijzen op het begin van de vereniging: haar doelstelling.

De uiteindelijke doelstelling van de Valkhofvereniging is herbouw van de burcht, of tenminste een belangrijk gedeelte ervan. Dat staat wel niet zo in de statuten, die spreken alleen over het bestuderen van de mogelijkheden tot herbouw, maar in ieders achterhoofd speelt toch een positief resultaat van zo'n studie.

Veel mensen ondersteunen dit streven en zijn daarom lid van onze vereniging. Maar net zomin als een kind in een keer minister kan worden, kan een idee van deze kolossale afmeting in enkele jaren worden verwezenlijkt.

Het gevaar is alleen dat het zo lang gaat duren dat leden die gebiologeerd zijn door het einddoel, gaan afhaken als dat doel niet binnen enkele jaren wordt gehaald.

Ik denk dat dat begrijpelijk is, gelet op de werkwijze van de vereniging. Ik denk ook dat zo'n houding onterecht is en kan worden gewijzigd als de vereniging er een andere werkwijze op na zou houden.

Ik noem hier: herbouw van de put op het centrale plein, herbouw puthuis, optrekken contouren van de burcht, gebruik ruïne.

Al die ideeën en er zullen er nog wel meer zijn, zouden in de door mij voorgestelde meerjarenplanning een plaats moeten krijgen. Welke stadsbestuurder zal er nog omheen kunnen als alleen al door dit soort marginale voorzieningen het valkhopplateau een trekpleister van allure blijkt te zijn?

Wat staat investeerders nog in de weg om hier ruimten te creëren die tevens dienstbaar kunnen zijn aan de Nijmeegse bevolking?

Want ik denk wel dat iedereen ervan zal moeten uitgaan dat een (gedeeltelijke) herbouw alleen dan maatschappelijk aanvaard wordt als er voor de gebouwen een goede bestemming is in het algemeen belang. Daarbij zal er denk ik tevens van uitgegaan moeten worden dat daarnaast een eventuele financiële injectie voor de plannen in de eerste plaats van particulieren zal moeten komen: van de gemeente zal slechts een bijdrage kunnen worden verwacht in de mate waarin de burcht een maatschappelijk belang kan vervullen.

Dat betekent, dat een gemeentelijke bijdrage hoger zal kunnen zijn naarmate de gemeente (de gemeenschap) aan de opstellen "meer heeft".

Voorbeeld: het is niet reeel te veronderstellen dat de gemeente veel zal bijdragen als er in de gebouwen een kostschool zou komen; als er het Nijmeegs Museum in zou kunnen worden ondergebracht is het reeel dat de gemeente tenminste de kosten voor haar rekening zou nemen die een andere nieuwbouw ook had gevraagd.

Dan wil ik nog een pleidooi voeren voor een public relationsbeleid.

Naar mijn mening is het van het allergrootste belang, dat de vereniging zich vaker en professioneler naar buiten presenteert. Er zijn op dit gebied goede dingen gebeurd in het verleden, maar zij waren te incidenteel, te weinig uitgebuit, maakten geen deel uit van een plan de campagne en bleven toch teveel steken in een regionale in plaats van een landelijke aanpak.

Een goed meerjarenplan zou op zich al een geweldige aandachtstrekker kunnen zijn, mits die voldoet aan eisen als: geloofwaardigheid, redelijkheid, oog voor maatschappelijke verlangens en financiële onderbouwing.

In het meerjarenplan zou bovendien een belangrijke plaats voor voorlichting moeten worden ingeruimd.

Het is echt heel belangrijk dat de mensen weten wat je wil, wanneer je het wil, waarom je het wil, wat het maatschappelijk belang is van wat je wil en hoe je je wensen wilt realiseren; met andere woorden, in de voorlichting moet je keer op keer laten uitkomen dat je herbouw van de burcht nastreeft, dat je dat in fasen wilt doen, dat je dat wilt doen omdat dat uit educatief, historisch, economisch, toeristisch, zakelijk opzicht belangrijk is (en mogen we als Nijmegenaren ook een beetje trots zijn op de stad?), dat je bestemmingen weet voor die gebouwen, die maatschappelijk gewenst of misschien zelfs noodzakelijk zijn en niet strijden met het karakter van de bebouwing en dat je een reeel kosten/batenplaatje hebt en misschien zelfs al wel een geïnteresseerde voor de financiering. Daarnaast moet je in je plan ruimte gaan inbouwen voor zaken die tijd kunnen gaan kosten: bestemmingsplanperikelen, perikelen rond de monumentenwetgeving en dat soort zaken meer.

Tenslotte zul je, denk ik, een aantal activiteiten moeten ontplooiën die het publiek meer inzicht geven in de realiteitswaarde van je plannen: je zult, niet alleen aan de hand van oude tekeningen maar ook op andere manieren, moeten aangeven dat je plannen een reële basis hebben uit geschiedkundig oogpunt, om het maar in gewoon Nederlands te zeggen: als je kunt aantonen, aan de hand van schilderijen, maar ook aan de hand van sonderingen, verklaringen van mensen die in het park hebben gewerkt, aan de hand van archivalia, dat je een heel acceptabel beeld hebt van hoe (een gedeelte van) de burcht er uit heeft gezien, dan pak je daarmee de ongetwijfeld vele tegenstanders van herbouw (hoeveel historici kunnen echt de relativiteit van ook hun standpunten onder ogen zien, hoeveel historici durven in de praktijk te erkennen, dat gebouwen die er nu zijn, al tientallen malen misschien ver- en herbouwd zijn) op adequate wijze in. Heel belangrijk dus: wees niet bang voor behoudende wetenschappers. Er is meer goeds tot stand gekomen door enthousiasme dan door menige wetenschappelijke standpuntbepaling.

Ik durf de stelling aan: als er altijd van zulke historici hadden geleefd, was de aarde nu een prachtige groene planeet, maar zonder ook maar één gebouw: alles immers moest in de oude staat worden bewaard: plaggenhut en hunnebed, huis en haard mochten niet worden herbouwd, of de elementen nu wind, water en zon, of de Staten van Gelderland waren.

Een goede geschiedkundige wil niet alleen de geschiedenis bestuderen, de geschiedenis laten leven, maar ook mée geschiedenis maken.

Het zal dus zaak zijn van zulke historici te vinden: mensen met gevoel voor de toekomstige geschiedenis, die het heden immers is.

Ik wil afsluiten met enkele concrete voorstellen. Enkele zijn zeker niet nieuw, maar verdienen nieuwe aandacht: nodig op een (liefst mooie) lentedag in 1989 via een tenminste regionale actie mensen uit die op enigerlei wijze betrokken waren bij of getuige waren van activiteiten op het Valkhof die meer licht kunnen werpen op de geschiedenis, inclusief hardnekkige geruchten als onderaardse gangen e.d. (mensen die b.v. bij de plantsoendienst werken of gewerkt hebben, mensen die kabels en leidingen hebben gelegd, die in de oorlog getuige zijn geweest van grondverzet op het Valkhof e.d.). Vraag hen hun verhaal te doen; het is wellicht zeer interessant voor de vereniging maar ook voor de uitgenodigde pers. Vraag een officiële en beargumenteerde standpuntbepaling van het gemeentebestuur over herbouw en haar visie op zo'n herbouw in relatie tot de volgende beleidsonderdelen: historische, toeristische, economische, imagobevorderende en educatieve waarde van herbouw van (gedeelten van) de burcht. Dien plompverloren een bouwaanvraag + subsidieverzoek in voor het al betaande contourenplan en vraag hieraan aandacht te schenken in de pers. Idem voor de put en het putgebouw. Betrek de Stratemakerstoren bij al Uw plannen.

U zult ongetwijfeld hebben begrepen, dat ik met bovenstaande graag weer wat (meer) leven in de brouwerij breng. Mij lijkt dat bovenstaande gedachten bij menigeen reacties zullen oproepen.

Ik nodig een ieder uit op bovenstaande te reageren.

O ja, nog gefeliciteerd!

Hans van Meteren

NIJMEGEN, GIJ ZIJT ARM GEWORDEN...

WIJ KUNNEN ER GERUST TE KOOP MEE LOPEN,
MEN WAS HIER MEESTER IN HET SLOPEN!!
POORTEN EN WALLEN GINGEN TEN ONDER..
DE STAD 'ONTMANTELEN' KLONK WAT GEZONDER!
MEN BRACHT HULDE AAN D'ORGANISATOREN,
SCHOOF ZELFS EEN EREPOORT NAAR VOREN
EN ZETTE DEZE VOL VERTROUWEN
VOOR D'OOK AFGEBROKEN BURGTGEBOUWEN!!
MET NAMEN IN GOUDEN LETTERS GESCHREVEN
OPDAT DE DADEN ONVERGETELIJK BLEVEN
EN MEN TOT IN DE VERSTE GESLACHTEN
HET SLOPEN ALS 'HELDENDAAD' ZOU ACHTEN!!

.....

MET DEEZ 'ZEGEN' BOVEN DE WAARDE HOOFDEN
EN INVESTEERDERS DIE GOUDEN BERGEN BELOOFDEN
GINGEN STADSRADEN IN DE AFGELOPEN JAREN
DOOR MET DIE 'HELDENDADEN' VERGAREN !!
SLOPEN WAS SYMBOOL VAN VOORUITSTREVENDE DENKEN,
HISTORISCH GEVOEL? GEEN AANDACHT AAN SCHENKEN!
GEEN ROMANTISCH GEDROOM IN HET MODERNE HEDEN..
ZO VERLOOR NIJMEGEN ZIJN 'NIMWEEGS' VERLEDEN...

DE VALKHOFVERENIGING 'TIEN JAAR JONG'

Lex Hubers, oud-wethouder culturele zaken
-sinds mei 1981, Ridder v.d.Furstendomsburcht.

Van start gegaan onder het kritisch oog van velen, die het alléén maar wisten, is het de Valkhofvereniging, sinds de oprichting, steeds crescendo gegaan.

Een particulier initiatief, zonder overheids subsidie, dat direct aansloeg en steeds opnieuw aanslaat bij de vele tienduizenden, die ieder jaar het Valkhof met de Karolingische kapel bezoeken.

Een vereniging, stevig verankerd op de plek, waar Nijmegen, vanaf de vroegste tijden, geschiedenis maakte. Een hechte band van vele vrijwilligers, die deze historische plek van de oudste stad in ons land, niet alleen willen bewaren, maar ook willen benutten voor de komende generaties!

Tien jaar werken vanaf twintig november 1978, nooit aflatend!

Vaak méér waardering vindend bij de vreemdeling uit vele landen, dan bij haar eigen stadsbestuur en stadgenoten.

Vechtend voor het behoud en herstel van een stuk Nijmeegs historie, waarvan in de loop der tijden toch al zoveel verdwenen is.

Beleefd de eigenaresse van het Valkhof (het gemeentebestuur namens ons allemaal) vragend naar wat dringend noodzakelijke voorzieningen. Een deur, om de kapel te kunnen afsluiten. Méér doen tegen vocht! Het terugbrengen van de bouwfragmenten bij de Barbarossaruïne, zoals twee jaar geleden werd toegezegd en wellicht nog wel een aantal zaken, die bij de eigenaresse op tafel zijn gelegd. Wie hakt er knopen door??? Geef deze zaken als jubileumgeschenk aan de Valkhofvereniging, want ze verdienen het!!!

Kijk maar eens, welke activiteiten, door de Valkhofvereniging, in de loop van deze tien jaar zijn ont-

plooid en de steeds nieuwe evenementen en activiteiten:

Een aantal brochures over het Valkhof, wie er leefden, hoe en wanneer. Een indrukwekkende geschiedenis. Tentoonstellingen, passend in de kapel, fijntjes en boeiend.

Concerten met een eigen klankkleur.

Rondleidingen-uitleg-vragen-enthousiasme.

Inrichting van de kapel, waar niets was!!!

Tekeningen, prenten, kaarten, teveel om op te noemen. Maar vooral actieve bestuursleden, vanaf de eerste dag. Mensen, die hun vrije tijd spenderen om tijdens de openstellingsuren, toezicht te houden, vragen te beantwoorden, mensen enthousiast makend!

En er is nog zoveel méér, voor buitenstaanders verborgen, voor insiders alleen maar bewondering oproepend.

Het kleine clubje, gegroeid tot een vereniging met meer dan 650 leden, en echt niet alleen afkomstig uit Nederland.

Kan men dit initiatief in de kou laten staan? Kan men over bepaalde gedachten, die men over het Valkhof heeft, geringschattend blijven doen? Neen en nogmaals NEEN!!!!

Ons aller Valkhof, door velen herontdekt, alléén al door alle activiteiten van de Valkhofvereniging en niet door de evenementen met tenten, bier- en friteskramen. Op dit Valkhof horen, al zijn er mensen, die daar anders over denken, bij de historische plaats aangepaste evenementen!!!

Valkhofvereniging, proficiat met jouw moed, geduld en toewijding. Ga hier mee door en wellicht, dat ons aller ideaal, een gedeeltelijke of wellicht gehele herbouw van de burcht, wat voor Nederland uniek zou zijn, toch nog een gaat komen. Op naar de vijftien!!!

Dank jullie wel !!!

HERINNERINGEN AAN HET OUDE VALKHOF

Een nijmegenaar is gehecht aan zijn stad, een bekend feit. Verhuist hij in later jaren naar een andere plaats, dan blijft in zijn hart een stuk heimwee zitten naar datgene wat hij in jongere jaren daar zo-al heeft meegemaakt. Zo vergaat het ook schrijver dezes.

Schoolgaande bij 'de Broeders op het Kelfkensbosch' is het logisch dat het Valkhof een grote plaats nu nog inneemt in zijn herinneringen.

Als kind van ongeveer vijf jaar sta ik met een tante gefotografeerd op het Valkhof, met als achtergrond de Barbarossaruïne. Deze foto zal nu ruim zestig jaar oud zijn. Deze fotograaf behoorde tot een groep seizoen-werkers, want alleen in de zomermaanden, als veel touristen verwacht werden, verscheen hij ten tonele. Hij was een 'snel-fotograaf'. Na een kwartiertje kon je de foto ophalen, die hij in een aantal geheimzinnige bakjes ontwikkeld en afgedrukt had. Op een inklapbare standaard had hij als reclame een aantal van zijn vroegere produkten tentoongesteld, met daaronder in witte letters op zwarte ondergrond de prijs van een foto.

Een zeer bescheiden commercie had zich trouwens al van de Valkhofingang aan de zijde van het Kelfkensbosch meester gemaakt, want voor de brug stond 'de man met het houten been' die bananen verkocht. Zijn koopwaar lag op een platte lage wagen met twee houten wielen, terwijl een opklapbare standaard ervoor zorgde dat de wagen in evenwicht gezet kon worden. Vlakbij hem stond, van Elk, met zijn ijsco-wagentje, prijzen van de ijsjes, 3 en 5 cent!

Aan de stadszijde was het Valkhof ook bereikbaar via een hek naast de portierswoning. Ja, het Valkhof had zowaar nog een portier die tegelijk als parkwachter dienst deed. De man heette Bos, een toepasselijke

naam, want het Kelfkens'bosch' was de naaste buurman van het Valkhof. Hij woonde nu in die kasteelachtige portierswoning met het torentje bij de west-ingangspoort (nu nog aanwezig). Als het avond werd, gingen de ingangspoorten van het park dicht. Bos kondigde het sluitingsuur aan door met een bel te luiden, deze was aangebracht boven een uitbouwte op de eerste verdieping.

Voor ons kinderen was het Valkhof een zeer romantische plaats, hier had toch het paleis van Karel de Grote gestaan? En al waren er maar twee gebouwtjes over, de rest fantaseerde je er wel bij. Het feit dat de grond hoger lag dan de omgeving met een dicht begroeiing er omheen was oorzaak dat er als het ware een sacrale ruimte was ontstaan.

Het benedenpark was voor ons veel minder interessant. Maar wanneer je van boven naar onder ging, waren daar nog talrijke geheimzinnige paadjes vol struikgewas zodat je aan de ogen van andere onttrokken werd, voor ons kinderen dus erg geschikt om 'verstoppertje' te spelen, als Bos tenminste niet in de buurt was.

De kapel werkte helemaal op onze verbeelding. Het ijzeren hek bleef altijd hermetisch gesloten behalve een enkele keer als gemeente-werklui er moesten zijn om tuingereedschap op te halen, dan kwam je wel eens een paar stappen verder.

In de jaren '36/'37 organiseerden enkele leden van Numa een excursie langs verschillende historische gebouwen in de stad. Ondergetekende was er ook bij, en voelde zich de koning te rijk toen hij echt de karolingische-kapel eens van binnen mocht bekijken, wat was je als kind toen met weinig tevreden.

Maar ook de buitenzijde bleek erg belangrijk, er bleken meer dan dertig steensoorten in te vinden. Dan had je nog de romeinse 'terra sigillata' die hier en daar in gemetseld zaten. Eén ervan had een rond stempel en

werd door ons al gauw als 'romeins horloge' gedoodverfd.

Aan de oostzijde was een uitbouw en wanneer vader ons omhoogtilde, kon je nog de oude altaarsteen zien en de vijf wijdingskruisjes voelen die er ingehakt waren. Het bovendeel van deze uitbouw was toen nog open en van een hekwerk voorzien. Om dit deel tegen de vorst te beschermen, bouwde men er ieder jaar van gemeente wege een grijze houten kast omheen.

Tegenover de kapel voerde een nog altijd bestaande trap naar beneden. Maar wat lag daar achter het houten hek wat het Valkhof van de Unitas-tuin scheidde? Was dat niet een houten beeld? Misschien een laatste rest van de 'gouden engel'? Het was moeilijk te zien door de smalle heklatten. Maar als kinderen gingen we nogal eens kijken of het er nog lag! Het raadsel is nooit opgehelderd. Na de oorlog lag het beeld er nog doch verdween kort daarop. Liep je verder naar onder dan keek je op de huizen van de Lange Baan en de achterzijde van de huizen aan de Waalkade en je passeerde dan de resten van een oude verdedigings-toren van de burcht, het was niet meer dan een grijze hoop stenen in het groen. Als schooljongen nam ik wel eens afgebrokkelde stenen mee naar huis tot verontwaardiging van mijn moeder die de 'relikwieën' in de vuilnisbak deed belanden, natuurlijk onder mijn protest.

Maar wat er van zij, hier op het terrein van het oude Valkhof werd de basis gelegd van mijn historische en archeologische belangstelling en een levenslange liefde voor de stad Nijmegen...

Henk Schoonwater.
Arnhem November 1988.

ONDERZOEKINGEN IN 1894 IN EN OM DE VALKHOFKAPEL. DE FUNDAMENTEN VAN DE KAPEL.

Bijna een eeuw geleden- om precies te zijn: in 1894- wilde de gemeentelijke commissie 'voor oudheid en kunst' wel eens wat meer weten over de fundamenten van de kapel op het Valkhof. Dat blijkt o.a. uit de notulen van de gemeenteraads-vergadering van zaterdag 14 oktober 1894. Voorzitter was burgemeester Mr.P.C.Bijleveld en het betreffende agendapunt kwam laat in de middag -de vergadering was om halftwee begonnen- aan de orde. Men moet weten dat genoemde commissie al eerder om toestemming gevraagd had buiten de kapel te mogen graven. Waarom? Men wilde weten uit welke steen de fundamenten bestonden én hoe diep ze gingen. Aan de orde was nu een vraag van de commissie om binnen eveneens te mogen graven. Burgemeester Bijleveld liet bij zijn inleiding van het agendapunt al weten dat de architect de verzekering gegeven had 'dat die ontgraving binnen de kapel hoe genaamd geen schade' aan het gebouw zou berokkenen. Dr. Jan Berends, nuchter medicus maar bevlogen als het om de belangen van zijn stad ging, wilde eerst wel even van de voorzitter weten of er reeds aan de buitenkant gegraven was. De burgemeester knikte instemmend en Dr. Berends herinnerde er zijn mederaadsleden aan dat besloten was 'dat binnen de kapel niet gegraven zou worden vóór aan de buitenkant de proef was genomen en men daar de oplossing zou vinden voor wat men te weten wilde komen'. Burgemeester Bijleveld zal zich wel even op zijn hoofd gekrabd hebben; het verslag van de buitenkapel-opgraving was nog niet binnen... Graadt van Roggen liet daarna weten dat men binnen slechts een kleine 'ontgraving' wenste te doen en

dit kon gebeuren voor het geld dat voor de buiten-opgraving beschikbaar was gesteld. Maar Dr. Berens hield het been stijf: hij wilde eerst weten wat er ontdekt was bij de buiten-opgravingen. Jawel, zei raads-lid van Meel, maar 't kost allemaal niks extra's! Vrij kortaf reageerde Dr. Berens met: 'dat is de vraag niet. Als blijkt dat binnen-opgravingen nodig zijn dan komen die kosten wél'.

Voorzitter Bijleveld herhaalde nog eens dat er 'Hoegenaamd geen gevaar' aan de binnen-opgraving verbonden was en dat men hoogstens een paar meter diep zou graven. Maar Dr. Jan Berens was niet overtuigd.

'Men wil weten hoedanig de kolommen gefundeerd zijn' en 'waarschijnlijk hoeft men daarvoor niet diep te graven', liet mijnheer van Meel horen. Maar daar geloofde Dr. Berens niets van. 'Hij kon'aldus het raadsverslag 'niet aannemen dat de pilaren niet diep gefundeerd zouden zijn, daar de grondslag van de kapel gedurende al de eeuwen waarschijnlijk meerdere meters was verhoogd'.

Toen stond mijnheer Graadt van Roggen op. Een beetje ironisch zei hij dat hij het jammer vond dat de heer Berens 'geen kijkje was gaan nemen bij de opgravingen' hij zou dan gezien hebben, dat aan de ene zijde de funderingen slechts anderhalve meter diep liggen.

Raads-lid van Meel, die kennelijk wel was gaan kijken, liet horen dat rondom de fundamenten anderhalf à twee meter diep waren. 'De fundering is alleen maar zeer diep ter plaatse waar het altaar staat'

'De architect staat er toch wel voor in dat er geen gevaar voor de kapel ontstaat?' vroeg mijnheer van Voorthuijsen nog. Weer knikte de burgemeester.

Het verzoek om ook binnen te mogen graven werd toegestaan.

Een paar weken later kwam Dr. Berens nog eens op de zaak terug. Dat was de 27e oktober, zelfde tijd, zelf-

de plaats. Hij liet weten dat hij gesproken had met de oudheidkundige Dr. Plath en dat die hem verteld heeft dat de oorspronkelijke vloer, 'eens betreden door Karel de Grote', is gevonden! Hij nodigde namens Plath de raadsleden uit 'morgenmiddag om twaalf uur ter plekke te komen om het goede nieuws uit de mond van de deskundige te horen en de deels blootgelegde vloer met eigen ogen te aanschouwen'.

(Bron: Verslag van de Handelingen van den Raad der Gemeente Nijmegen, 1894.

Henri Kerckhoffs.

P.S. Burgemeester Bijleveld bezigde tot tweemaal toe de term 'hoegenaamd'. Er zou hoegenaamd geen schade aan de kapel worden toegebracht. Dat geen der raadsleden daarover opheldering wilde, verbaast mij na honderd jaar.

Henri Kerckhoffs.

Konrad Plath beschreef in zijn boek; 'Het valkhof te Nijmegen en de nieuwste opgravingen' (C.L.v. Langenhuijsen-Amsterdam-1898)

.... Thans stak ik met eigen hand de eerste spade in den grond en liet daarna eerst bezijden een pilaar van het achthoekige binnenruim graven, om de oogen-schijnlijk onder de latere puinhopen bedolven oorspronkelijke vloerhoogte weder terug te vinden...

....Voornamelijk tusschen de beide noordelijke pijlers bevond zich, onmiddellijk boven het fundament, een zorgvuldig aangelegde vloer uit zuiver vlakke, zwarte, witte en roode gebakken tegels in den vorm van een schaakbord...

Wij zullen in een van de komende boekjes meer vertellen over de onderzoekingen van K. Plath in 1894.

Redaktie.

VALKHOF-CULTUURRESTANTEN

Gij zijt, zo weten wij, die "dromen"
nog juist de slopershand ontkomen;
door alle tijden hield gij stand
als oudste bouwwerk in ons land
al werd gij door het stadsbestuur
met spot verlaagd tot rommelschuur
en smalend sprak men van cultuur.

Tien jaren terug, dus niets te vroeg
ontstond er woede in een ploeg
die sprak van schande en van brokken
zodat bestuurders wakker schrokkei;
en zij vol schrik op het late uur
riepen van "Valkhofparkcultuur",
toen werd de vonk een laaiend vuur.

Men schold ons dromers en fanaten
men kon de spotternij niet laten
maar ziet, de "dromers" hielden stand
kregen veel aanhang in het land
en gingen samen onverdroten
fatsoenlijk en vastbesloten
ons eigen Nijmegen promoten.

Ook gij, Ruïne op dees heuvel
stop met ons dat dom gekeuvel
en maak van dromerige tuurders
eens onvervalste stadsbestuurders
die met de handen uit de mouwen
in onvoorstelbaar zelfvertrouwen
De Valkhofburcht durven bouwen.

Gij weet nu dat men om U geeft
dat gij als Valkhof weer leeft
en zelfs dit luttel tiental jaren
wist gij historie te vergaren
Houde wij U en ons in stand
hopend en werkend hand in hand
voor vrede en welvaart in ons land.

VALKHOFDISCUSSIE

Op zaterdag 29 oktober j.l. werd in het cultureel centrum "De Lindenberg" een Valkhofforum gehouden, georganiseerd door de Kunsthistorische Salon Nijmegen. Onderwerp van discussie was de mogelijkheid tot herbouw van de Valkhofburcht.

In de discussie tussen forum en publiek stelde een van onze leden -de heer F.v.Loon uit Doorwerth- een aantal vragen aan de sprekers, gevolgd door een advies. Op zijn verzoek plaatsen wij hier de volledige tekst van zijn betoog.

Waarom bent U tegen herbouw van de burcht? Is dat te nieuw of vals? Past het, heemkundig gezien, niet in het landschap? Wat denkt U van de herbouwde of gerestaureerde monumenten; is dat ook te nieuw? Moeten we de St.Stevenstoren, het stadhuis en de Commanderie van St.Jan maar slopen?

Kijkt U eens naar plaatsen in ons land waar herbouw wel kan! Kasteel Doorwerth, kasteel Doornenburg, de donjon in Wijk bij Duurstede. Wat denkt U van de herbouw van het VOC-schip "Batavia" in Lelystad; mag dat wel? Waarom dan het Valkhof niet?

Kijk naar Duitsland: Keulen, Aken, Xanten. In heel Europa worden kerken, kastelen, zelfs delen van steden helemaal herbouwd. Ik zie het als een gemiste kans. Tien jaar geleden werd de Valkhofvereniging opgericht, een vereniging die het Valkhof uit het slop heeft gehaald en een warme gloed heeft gespreid over stad en land; zelfs tot over de grens. Dat wordt niet in dank aangenomen; integendeel, het liefst wordt de Valkhofvereniging opgeheven gezien. En dan anderen de eer laten opstrijken zeker? Zoals ik de Valkhofvereniging ken, kan ik U zeggen: vergeet het

maar!!

Waarom kijkt de gemeente niet naar de mogelijkheden ? In de niet al te beste zomer van dit jaar kwamen er, dankzij de Valkhofvereniging, toch tienduizenden bezoekers in de kapel. Een kapel die schandelijk verwaarloosd wordt. Al jaren praten we over een fatsoenlijke deur en over een verwarmingssysteem om de kapel te behouden. Wanneer komt dat nu eens of moeten we wachten tot de kapel in elkaar stort?

Mijn advies:

Sla de handen ineen en start zo snel mogelijk met de herbouw van de burcht. Met de Valkhofburcht komt Uw stad tot leven!

w.g. f.van Loon

Tot zover het relaas van de heer van Loon. De redactie van Valkhofnieuws zou het op prijs stellen, indien meer leden zich ten aanzien van een eventuele herbouw van de Valkhofburcht (of delen daarvan) zouden uitspreken. Inhoudelijke argumenten van zowel voor- als tegenstanders worden van groot belang geacht voor de nog komende discussies. En dat zullen er ongetwijfeld nog vele zijn.

Reakties met betrekking tot het opnieuw in de belangstelling staande contourenplan, zoals dat enkele jaren geleden door de Valkhofvereniging is voorgesteld, zijn eveneens van harte welkom.

EEN ONSCHATBARE ERFENIS.

Op het Valkhof ligt een onschatbare erfenis uit een ver verleden.

Gelegen op een hoge heuvel met een wijds uitzicht naar het oosten, noorden en westen, vanwaar men ook prachtig de loop van de Waalbocht kan volgen, is deze plaats magnifiek te noemen.

Maar wat dacht U van de St.Nicolaaskapel en de Barbarossaruïne? Herinneringen aan keizer Karel de Grote en Frederik Barbarossa en dit zijn nog maar twee namen die aan het Valkhof en Nijmegen verbonden zijn! Wat te denken van diverse volkeren en stammen? De Romeinen waren er, de Bataven, de Germanen en ook de Franken.

Alle opgravingen in de stad tonen de geweldige historie van Nijmegen aan.

Het Valkhof is een kostbaar cultuurbezit dat wij als Nijmegenaren onder geen enkele voorwaarde mogen verwaarlozen. Sterker uitgedrukt; wij moeten er nauwlettend op toezien dat het park met zijn historie niet aan verval of verloedering ten prooi valt, want dat zou een onoverkomelijk verlies zijn! Want welke stad in ons land kan bogen op zulk een uniek park met zulke enorme historische mogelijkheden? Wij kunnen ons gerust afvragen of zoiets als hierboven omschreven wel ergens in europa te vinden is?

Vanwege mijn werk heb ik in de jaren 1950 tot 1960 geheel Nederland door gereisd. Wanneer ik mij in een nieuwe standplaats voorstelde en vertelde dat ik uit Nijmegen kwam, dan kreeg ik verschillende malen te horen: 'O, U komt uit de stad van Karel de Grote en het Valkhof?' Bij die vraag zwol mijn hart altijd van trots.

Het is toch nogal wat dat ons Valkhof zo bekend is! Daarom is het voor mij zo bevreedend dat de gemeen-

te Nijmegen zich zo weinig om die cultuurmonumenten bekommerd.

De Valkhofvereniging verdiend toch veel meer steun dan er tot nu toe door de overheid gegeven wordt.. Menig gemeentebestuur zou er schatten voor over hebben om zoo'n pronkjuweel als b.v. de oude St.Nicolaaskapel tot hun bezit te mogen rekenen.

Maar ja, wij Nijmegenaren hebben nogal eens te maken gehad met gemeenteraden die weinig, om niet te zeggen géén, interesse hadden voor specifieke Nijmeegse aangelegenheden. Ook de huidige gemeenteraad munt niet uit in zijn belangstelling naar het rijke Nijmeegse verleden in het algemeen, en het Valkhof in het bijzonder!

En natuurlijk heeft men ook nergens geld voor, of het nu onderhoud, herbouw of herdenking is.

Daarom is het toe te juichen dat het bestuur van de Valkhofvereniging zich voor honderd procent inzet als het om het behouden van de Valkhofhistorie gaat!

Laat het bestuur zich toch niets aantrekken van een bewering door stadsarchitect P.E.Hoeke, die de leden van de Valkhofvereniging als 'dromers' bestempelde. Deze man weet niet waarover hij praat!

Het bestuur moet zich echter fel blijven verzetten tegen het idee van bepaalde overheidsinstanties om het historische park beschikbaar te stellen voor bekende evenementen die beter op een kermis thuis behoren! Valkhofvereniging, blijf volhouden!

Ik wens U bij het tienjarig bestaan veel werklust en héél véél succes toe!

Onze stad kan van Uw activiteiten alleen maar voordeel hebben!!

Wim Janssen.
Geboren Nimwegenaar.

OVERPEINZINGEN VAN EEN TOEZICHTHOUDER.

Hoe ik toezichthouder ben geworden?

Ik weet niet of er bij het bestuur een profielschets bestaat, waaraan kandidaten moeten voldoen.

Ik veronderstel, dat de zaak veel eenvoudiger ligt en dat het noemen van een naam al voldoende is om er op af te gaan.

Toen -mij- gevraagd werd, of ik er voor voelde toezichthouder te worden, heb ik heel argeloos ja gezegd niet wetende wat mij boven het hoofd hing.

Waarom dan toch ja gezegd? Omdat je iets wilt doen voor de vereniging waar je lid van bent en omdat je het met de doelstellingen voor 100% eens bent!

Op een middag begin je dan en je ontdekt al gauw, dat je een soort duizendpoot moet zijn.

Je moet inbrekersgaven hebben om het slot van de poort open te krijgen.. Eenmaal binnen moet je de schakelaar en stopkontakten zien te vinden, want het licht moet toch aan.. Als een volleerd koster moet je kaarsen en waxine-lichtjes aan kunnen steken.. Dan worden je capaciteiten als disc-jockey op de proef gesteld. Je hoeft wel niets te zeggen, maar je moet er wel voor zorgen dat er passende muziek gaat klinken.. Je moet talenten hebben als verkoper. Je kunt natuurlijk wel afwachten tot een bezoeker iets gaat kopen, maar het is beter, de mensen een boekje of folder 'aan te preken. Op dit punt heb ik nog altijd bijscholing nodig!

Een probleem is ook het bijhouden van het aantal bezoekers. Je kunt natuurlijk turven (en dat doe je dan ook), maar bij grote aanloop of als je aan het vertellen bent, moeten je oude hersens zich hevig inspannen om het juiste aantal vast te houden. Het opmaken van de kas vergt ook weer de nodige zorg. De belangrijkste taak van een toezichthouder is niet het toezicht houden, maar uitleggen en vertellen en

het beantwoorden van mogelijke en soms ook onmogelijke vragen.

Al ben je nog zo goed voorbereid, je leert nog steeds bij. Ik herinner me een van de eerste middagen in de kapel, een duitse bezoeker gaf mij daar een college over de Ottonen, die ondanks jarenlange geschiedenislessen voor mij een blinde vlek waren. Dit speelde natuurlijk vóór de uitstekende publikaties in het Valkhofnieuws van Henk Schoonwater.

De bezoekers lopen sterk uiteen. Er zijn 'rondrenners' die het zo bekeken hebben, maar gelukkig veel geïnteresseerden, die de tijd nemen en zich laten informeren. Bezoekende schoolklassen geven ook een verschillend beeld. Ik herinner me nog een binnenstormende horde, die bij navraag een schoolklas bleek te zijn. De betrokken leraar vond het buiten blijkbaar prettiger en het was dus niet verwonderlijk, dat de jeugd in ijltempo weer naar buiten holde.

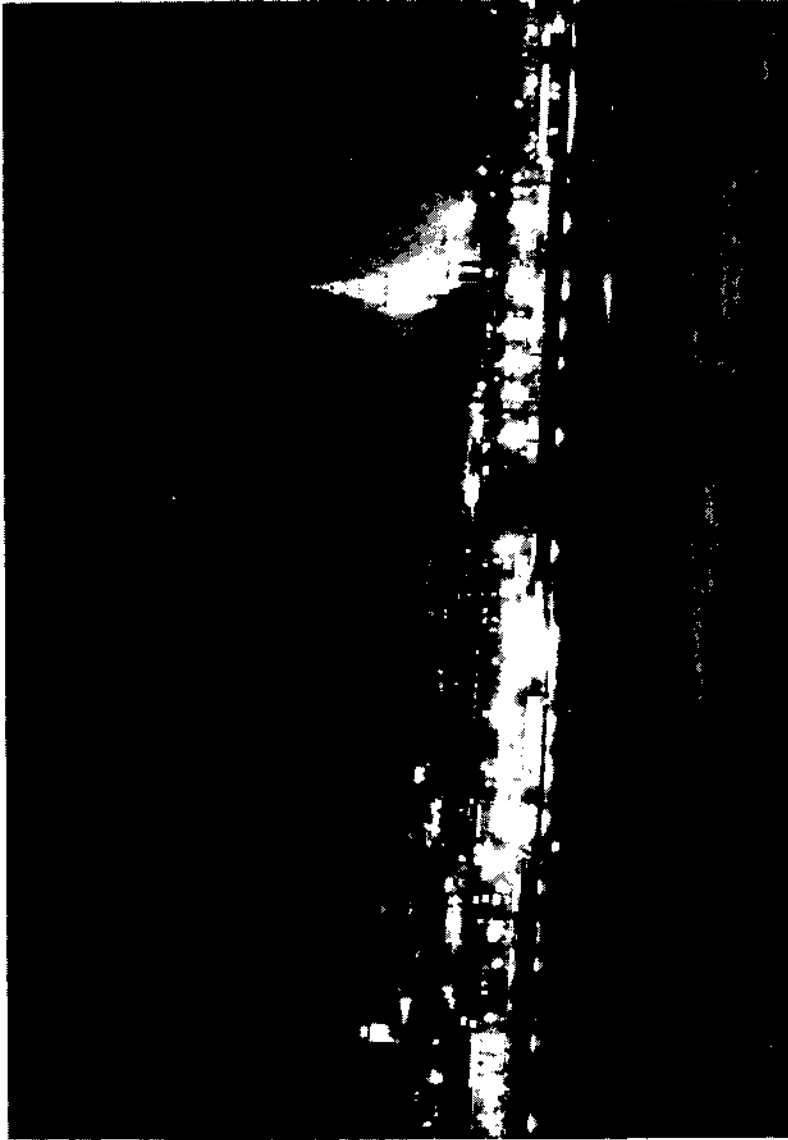
Maar er zijn veel klassen die rustig binnenkomen en vol aandacht luisteren.

Soms kun je de verleiding niet weerstaan een spelletje te spelen, zoals enkele weken geleden toen een klein meisje aan de hand van haar moeder bij mij kwam met de vraag; 'Woon jij hier?' Ik knikte glimlachende. 'Ben jij dan een ridder?' ging ze door. Opnieuw knikte ik vriendelijk. Het kleine kind ook niet op haar achterhoofd gevallen keek mij verwijtend aan en zei met een stem waaruit strengheid sprak;

'Waarom heb jij dan je ijzeren broek niet aan!!!' Je voelt op zoo'n moment dat je verliezer bent. U ziet het, toezicht houden is een boeiende bezigheid vol onverwachte gebeurtenissen. Laten we hopen dat dit artikel ons weer enkele 'hulpen' zal opleveren! Altijd welkom!

A.v.d.Boogaard.

Oud hoofd der school Prof.Huysstraat.

Een van de prachtige foto's uit de serie 'Nijmegen bij nacht' Tijdens de expositie in September dit jaar.

EEN ONVERTEERBARE ZAAK IN DE SCHIJNWERPERS

Een veel besproken en drukbezochte expositie dit jaar was zeker de fotoserie: "Nijmegen bij nacht" van Antoon Janssen en Henk Schouten, die afgelopen september in de Valkhofkapel te zien was.

De makers van deze prachtige opnamen lieten hierbij duidelijk zien dat zij het zichzelf niet gemakkelijk hadden gemaakt; maar ze konden zeker tevreden zijn want er zijn heel wat positieve woorden over hun hoofden gegleden.

Opnieuw kwam steeds de verbazing bij het publiek naar voren waarom Nijmegen vanaf de Waalbrug gezien in de avond straalt in het licht terwijl het Valkhof en met name de Valkhofkapel daarin een duistere plek blijven.

Er werd nog wel eens de vraag gesteld of dit soms opzettelijk gebeurde en waarom.....

Eén dame voegde eraan toe: "Is men misschien bang van ambtelijke zijde dat de lege plekken waar vroeger de burchtfragmenten lagen teveel in de schijnwerpers komen?"

Inderdaad gaan wij nu al het derde jaar in sinds de "schriftelijke toezegging" dat de verdwenen burchtfragmenten, gerestaureerd en schoongemaakt, zouden worden teruggebracht!

Voor iedere Nijmegenaar zou het een voldoening zijn als deze zaak weer het daglicht zou kunnen verdragen.

De camera-enthousiastelingen hebben in ieder geval via de prachtige expositie ook wat aan het rollen gebracht en tevens een onverteerbare zaak in de schijnwerpers geplaatst.

Hein van Brienem

EEN DEEL UIT DE HISTORIE VAN NIJMEGEN

In een historie van duizend jaar lijkt tien jaar niet veel. Toch is bij ons tweede lustrum wel duidelijk geworden dat voor de Valkhofkapel een nieuwe tijd is begonnen.

Na een lange veelbewogen geschiedenis is het gebouw opnieuw aan een dreigende ondergang ontsnapt.... Het was voorjaar 1979 toen we onderweg waren naar de kapel, met in ons hoofd de ambtelijke opmerking: "Dat ding kost handen vol geld en je hebt er niks aan", en in onze hand de gemeentelijke sleutels van het hek. Inderdaad troffen wij binnen een afgeschreven bouwwerk aan als opslagruimte voor parkmaterialen en waar vogels en ongedierte vrij in en uitgingen. Uit alles sprak hier de gedachte "hoe meer ruïne hoe mooier".

Waarschijnlijk nog altijd beduusd van de klap die een bekende Albert Delahaye historisch Nijmegen had gegeven wist men duidelijk geen raad meer met "het ding" en met de historische grond er omheen die langzaam in een bos veranderd was.

Wij, als rasamatuers hadden evenwel het lef "het ding" schoon te maken en daarin de betreffende geschiedenis te presenteren.

Natuurlijk kwamen de deskundigen die steeds voorzichtig hadden gezwegen onmiddellijk in het geweer en er ontstond zelfs een "tegenvereniging" het Valkhofcomité. U weet het, de beste stuurder staan nog altijd aan de wal en zo werden wij vanuit de verte in de gaten gehouden met niet mis te verstane kritiek.

Doch de Valkhofvereniging roeide voort en verzette bergen werk en het succes bleef niet uit. De openstelling van de kapel sinds enkele weken, trok een ongekende hoeveelheid nieuwsgierigen. Meteen werd besloten daarmee door te gaan in 1980.

Ieder daarop volgend jaar bleef het bezoekersaantal

stijgen, dank zij een aantal onvermoeibare vrijwilligers en meteen begon er bij sommige ambtelijke organisatoren een lampje te branden. Als er zoveel mensen per jaar rond "het ding" samen kwamen, dan was het terrein er omheen beslist geschikt voor evenementen. Gewoon een kwestie van slim zijn! Dat die bezoekers iets anders zochten dan kermis-activiteiten drong pas later tot hen door.

Maar wij schreven het al: de Valkhofvereniging (g)roeide voort in de richting van de enorme mogelijkheden die Nijmegen op het nog aanwezige burchterrein heeft liggen. De oude kapel veranderde van een verlorer parkhoekje in een interessant en veelbezocht monument in Nijmegen.

Wij begrepen dat een contourenuitleg het geheel nog aantrekkelijker zou maken en het aantal bezoekers aan Nijmegen wel zou verdrievoudigen. Het burchtherbouwplan uit 1936 van Estourgie en Ivens kwam opnieuw op tafel, waarop veel reacties uit de ons omringende landen volgden. Heel begrijpelijk, het Valkhof heeft immers niet alleen Hollandse maar vooral EUROPESE historie die ver tot over onze grenzen reikt. Daar kan Nijmegen NU van profiteren, als we straks in een Verenigd Europa leven.

Terugziende op de afgelopen jaren is wel duidelijk geworden dat de gangbare mening bij overheidsinstanties niet de juiste was... Dit toegeven valt natuurlijk niet mee. Meer dan ooit is het zeker dat bij ons tweede lustrum een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de kapel is begonnen.

En de nog altijd aanwezige betweters? Och, U weet; "Het zijn de slechtste vruchten niet waaraan de wespen knagen".. De Valkhofvereniging is, misschien zonder voldoende te beseffen, reeds een deel van het enorme historisch gebeuren van Nijmegen geworden. Het begon tien jaren geleden en het heeft velen de ogen geopend.

Hein van Brienen

EEN AARDIG VOORVAL IN DE VALKHOFKAPEL.

Toen ik in Mei 1980 de pas door de nieuwe Valkhofvereniging ter bezichtiging opengestelde Karolingische kapel binnenkwam, maakte deze zoo'n indruk op mij, dat ik mij meteen bij de heer H.Moed, die daar toen al toezicht hield, als lid heb opgegeven.

Korte tijd later heb ik mij beschikbaar gesteld om ook als toezichthouder in de kapel mee te werken. Dit heb ik tot nog toe altijd met veel genoegen gedaan.

Heel wat interessante en leuke gesprekken met bezoekers hebben er plaats, daar kunnen de andere toezichthouders over mee praten, wellicht beter dan ik!

Maar één aardig voorval wil ik vertellen hoewel dat niet direct op het Valkhof of kapel betrekking heeft.

Een tijdje geleden kwam er een jongetje met zijn oma de kapel bekijken. Het jongetje keek mij eens aan en vroeg: 'Mag ik U uittekenen?' Ik zei: 'Kun je dat?' 'Ja' antwoordde hij en zijn oma bevestigde dat glimlachend. Zij sprak geen nederlands, maar begreep wat hij wilde.

Ik dacht, 'ik wil wel eens zien wat hij er van maken zal' en zei: 'goed dan ga ik hier zitten'. Hij pakte ook een stoel en ging tegenover mij zitten met potlood en papier, keek mij telkens aan en met een ernstig gezicht maakte hij zijn tekening. Na misschien vijf minuten was die klaar en hij gaf mij het resultaat van zijn werk.

Sommige details waren werkelijk goed opgemerkt, vooral omdat hij pas tien jaar was zoals hij mij vertelde.

Ik dankte hem hartelijk voor de mooie tekening. Oma en Ivo (zo heette hij), gaven mij een handkus en na verdere bezichtiging van de kapel gingen ze weer naar huis.

Hoe de tekening er uit zag ziet U op de volgende blz. Het is een van de aardigste voorvallen die ik heb meegemaakt.

Klaas van Rijswijk.

De tekening van de tienjarige Ivo Mielenkov. Een belofte voor de toekomst?

JEUGDHERINNERINGEN VAN EEN NIJMEGENAAR.

Bij veel geboren Nijmegenaren heb ik in de loop der jaren eigenschappen ontdekt, die hen voor mij als behorende tot één soort bestempelen.

Ongeacht afkomst, rang, stand, vorming, religieuze beleving of politiek inzicht, hebben zij onder meer de welhaast instinctieve drang van jongsaf aan eenmaal in de zoveel tijd tot vaak zeer frequent, langs de Waalkade 'te moeten'.

Op jeugdige leeftijd te voet, nauwlettend en weetgierig onderzoekend, op jaren gekomen wetend, observerend en vergelijkend, zij het dan gereden of gesteund door een stokje.

Ook voor mij is het zo begonnen en zal het vermoedelijk niet anders eindigen!

Voor mij begonnen deze tochten vanuit de Prins Bernhardstraat, alwaar ik getogen ben zoals dat heet. Langs de Oranjesingel bereikte ik de Wilhelminasingel waar mijn vriendje Karel woonde. Tesamen met hem liep ik dan de Oranjesingel verder af tot op het Keizer Karelplein, waar we ons enige tijd vermaakten bij de stapstenen in de kanaaltjes tussen de vijvers. Vandaar zetten we koers naar 't Kronenburgerpark, waar de nu reeds lang afgesloten grot een intrigerend element vormde. Wij konden daar nog in. Alleen het bovenste gedeelte, waar het water voor de waterval vandaan kwam was niet te onderzoeken. En daar berustten wij in, want al was het park vanzelfsprekend openbaar, zo publiekelijk als tegenwoordig was het nog niet. Bovendien had de parkwachter kennelijk een fijne neus voor jonge onderzoekers. Meestal kwamen wij hem dan ook tegen. Hij straalde een ambtelijk toelaatbare goedmoedigheid uit, maar iets in zijn ogen verried, dat hij wist, waar de grenzen voor jonge onderzoekers lagen.

Voort gingen wij weer. Tussen vijver en stadswal door, filosoferend over de graad van moeilijkheid om als aanvaller de stadsmuur te bestijgen. Dan werd halt gehouden op het bruggetje ten einde van zo nabij mogelijk een glimp op te vangen van een der reusachtige karpers, die zich loom door het immer uiterst troebele vijverwater bewogen.

Langs de andere kant van de vijver liepen we richting Waal en blikten op naar de hoge kruittoren en vroegen ons af hoe ver je van daar boven wel zou kunnen kijken. Toen ik jaren later in de gelegenheid was de kruittoren te beklimmen voelde ik mij intens gelukkig omdat op dat moment de jeugdwens van een kleine jongen vervuld werd.

Aan het eind van het park gekomen staken we over tussen de trams door, steevast keken we uit naar die ene met 'Dikke Boom' erop. Die ging onder de Hezelpoort door naar een gebied, dat we eigenlijk niet kenden. En die 'Dikke Boom' hadden we ook wel eens willen zien. Langs de Veemarkthallen kwamen we bij de tramremise. Een ogenschijnlijk wirwar aan tramrails gaf de trams de gelegenheid elk naar zijn eigen rustplaats te komen. De majestueuze Waal was inmiddels in het zicht gekomen. We genoten!

Eerst begaven we ons naar de 'zwarte toren', waar een trammetje van de gasfabriek regelmatig kolen kwam halen, die vanuit de 'toren' in het trammetje gestort werden. Vlak daarbij keken we over de rand van de kade, waar een groot riool uitmondde in de rivier. Indien door de waterstand goed zichtbaar, stortte daar een meer dan halve meter dikke of nog dikkere straal afval water zich in de rivier. Een geel-bruin-beige waterval, waarvan ons op school was verteld, dat de zelfreinigende werking van de rivier dat zaakje binnen enkele kilometers totaal zou hebben schoongemaakt. Aan de andere kant in de nu dichtgestorte haven, wa-

ren de uitmondigen van een aantal kleinere pijpen te zien, waaruit vloeistoffen in allerlei gevarieerde kleuren kwamen. Vermoedelijk van de nabijgelegen papierfabriek.

Langs de Waalzijde van de tramremise en de electriciteitsgebouwen liepen we onder de grote kranen door richting Grotestraat. De enorme grijpers van de kranen hingen boven onze hoofden of lagen op de grond. Wat zouden wij doen als een van hen plotseling in beweging zou komen? Ons was een verhaal uit Groningen bekend, waar eens nietsvermoedende wandelaars waren gegrepen. Het leek ons oppassen geblazen.

Een eindje verderop werd een schip gelosten konden we in de diepte van de ruimen kijken. Was me dat even diep!

Over de rivier bewoog zich een sleepboot met een stel rijnaken achter zich aan. We bewonderden de stuurmanskunst.

We passeerden de 'Oude Toelast' en bereikten het ge-roezemoes, waar de Nijmeegse Boot werd geladen. Onediline avant-la-lettre. We vonden het allemaal zeer spannend.

Jaren later beleefde ik in mijn gymnasiumtijd op diezelfde plaats een ander avontuur. De Waal zat dichtgevroren en we hadden een paar lesuren vrij. Die zouden we wel eens even gebruiken om de Waal over te steken. Welgemoed begaven wij ons op weg, doch ter plekke angekommen moesten wij constateren, dat een en ander toch niet zodanig veilige indruk maakte als wij ons hadden voorgesteld. De aanwezige jongens besloten er vanaf te zien. Maar wat gebeurde? Opeens schoten drie of vier meisjes uit mijn klas als snelle hindes het ijs op! We schrokken ons lam. Die meiden! Dat ging toch niet!.. Zonder verder na te denken waren wij al achter hen aan gegaan. Klauterend en struikelend over de aaneengevroren grote ijsschotsen. Tussen die ijsschotsen blauwhel-

dere stukken glad ijs. Gesnerp en gekraak van het ijs alom. Wat te doen als iemand er doorheen zakte? De meisjes behaalden een grotere voorsprong. We raasden werkelijk naar de Lentse kant. Aan die Lentse kant zakte Willem van der Werff, zoon van een Lentse arts naar ik mij herinner er doorheen. Gelukkig was het daar niet meer dan een meter diep. We hesen hem eruit en even later was zijn broek al stijf bevroren. Bij de familie Pekel, die daar bij de rivier woonde hebben we een droge broek voor hem kunnen lenen. De meisjes uitkafferen had weinig zin. Ze straalden immens, ze hadden gewonnen, al werden ze later wel wat bibberig toen ze zich de volle omvang van het huzarenstukje realiseerden.

Nu weer verder met de wandeling.

Aan het eind van de kade kwamen we aan bij de reparatieplaats van Colmbijn, familie van Sophie met wie Karel en ik in de klas zaten.

Na nog wat gespeeld te hebben met de daar aanwezige openbare waterkraan, begaven wij ons richting Valkhof en beklommen de heuvel. Het klooster van Hallo was er toen nog met die lekkere steile Lindenberg. In de winter werd daar vroeger sleetje gereden en ik herinner mij, als kleine jongen op de rug van als ik het wel heb Theo van Velp mee naar beneden gesuisd te zijn, waarbij ik tot mijn verbazing niet in de Waal ben terechtgekomen, doch via een haarscherpe bocht op de Waalkade landde.

De Valkhofheuvel heeft voor mij altijd iets bijzonders gehad. Hic stetit hic... Toen wist ik nog niet, dat ik het later zou kunnen vertalen. Dat machtige uitzicht, dat de bezitters van de heuvel aanleiding gegeven kan hebben tot licht megalomane bespiegelingen.. Wie keken hier over mijn schouder mee? Bataven, Romeinen, Karolingers, Karel de Grote himself? En die eindeloze reeks Nijmegenaren die na hem kwamen. De beroemden, de beruchten en de onbekenden.

Heuvel van overwinnaars en overwonnenen, heuvel van menselijke sterkten en zwakten, waarvan de rijke geschiedenis voortreffelijk wordt beschreven in 'Valkhof Nieuws'. Met zijn facinerende kapel, daterende uit de tijd, dat de christenheid nog één was. Een vredeskapel bij uitstek! En met een palts, die volgens de 'geschiedenis der bouwstijlen' van Prof. E. Gugel, deel I, pag 576, 'de bewondering van den tijdgenoot opwekten'.

Daar scharrelde ik als jongetje dus al enthousiast rond, waarbij ik niet wil vergeten te vermelden, dat ik er kort na de bevrijding ook loopgraven heb gezien, die oorspronkelijk waren overdekt, doch op dat moment gedeeltelijk waren ingestort. Is dat soms een deel van de geheimzinnige gangen geweest?

Het is tijd om naar huis te gaan.

Onder langs de stadsmuur in het Hunnerpark liepen we terug, nadat we nog even gekeken hadden in het sluipgangetje, dat zich onder die muur bevond.

Weinig kon ik toen vermoeden, dat er eenmaal een actieve Valkhofvereniging zou komen en dat ik het Valkhofnieuws zou lezen. En dat er ook niet in Nijmegen geboren Nijmegenaren zouden zijn met dat zelfde verlangen naar Waal en Valkhof.

En dat de herbouw van de burcht als beeldbepalend symbool nabij zou komen. Want boven op die door het landijs opgeschoven Valkhofheuvel liggen de interessantste schakels van onze stadsgeschiedenis..

Hulde aan het adres van al diegenen, die het waargemaakt hebben en nog steeds waar maken zelfs tegen de verdrukking in! Dat zij in hun opzet mogen slagen!

Nijmegen September 1988.
Dolf Botermans.

UIT DE LEDENADMINISTRATIE

Als het einde van het jaar weer in zicht is, krijgt menigeen de behoefte om eens terug te blikken op de afgelopen maanden.

Het Valkhof-seizoen 1988 brengt direkt de vele tienduizenden bezoekers, de druk bezochte concert-uitvoeringen en het ongekend hoge ledental in herinnering. Meer dan 650 leden telt onze vereniging nu! Zouden dat allemaal inwoners uit de Nijmeegse regio zijn? Dat is de vraag die je je onwillekeurig stelt.

Enkele jaren geleden heb ik U al eens laten zien hoe ons ledenbestand was opgebouwd (zie Valkhofnieuws 84/4 pag. 29 en 30). Toen bleek al, dat het niet slechts inwoners van het Benedenwaalse waren, die een warm enthousiasme toonden voor één of meerdere facetten van het Valkhof.

Beschouwen we de nieuwe leden van dit jaar dan blijkt, dat circa 69% uit Nijmegen en directe omgeving afkomstig is en ruim 6% uit andere plaatsen in de provincie Gelderland. Meer dan twintig procent komt uit andere delen van ons land en bijna 4% woont in het buitenland.

In een van de volgende uitgaven van Valkhofnieuws zal uit de doeken worden gedaan hoe het gehele ledenbestand, vijf jaar later, is samengesteld.

In de korte periode tussen medio september en de derde week van november hebben zich als lid laten inschrijven:

Kerkhoffs	Nijmegen
van den Ende	Breda
van den Berg	Nijmegen
Romijn-Boers	De Bilt
Ter Ellen	Den Haag
Kievits	Nijmegen
Ewals	Nijmegen
Jordens	Nijmegen
Isphording	Nijmegen
Hanssen	Helmond
Vet	Purmerend
Kropman	Nijmegen
Goosens	Oost Souburg
Boekhoorn	Apeldoorn
Baurichter-Dols	Nijmegen
Giesbertz	Nijmegen
Emmerink	Arnhem
de Bruijn	Nijmegen
de Haas	Nijmegen

Deze lijst van nieuwe leden is een uitstekend voorbeeld van het feit, dat het Valkhof steeds meer ontdekt wordt door mensen van ver buiten de regio. Het bovenprovinciaal belang van de geschiedenis van het Valkhof blijkt ook hier steeds duidelijker.

G.Hermans,
ledenadministratie

*

I N H O U D		bladz.
Voorwoord:	het bestuur	1
Gewetensonderzoek:	Hans v.Meteren	2
Nijmegen, Gij zijt arm geworden:	H.v.Brienen	11
De Valkhofvereniging		
"Tien jaar jong"	Lex Hubers	12
Herinneringen aan het Oude Valkhof:		
	H.Schoonwater	14
Onderzoekingen in 1894 in en om de		
Valkhofkapel:	Henri Kerckhoffs	17
Valkhofgedicht:	Theo Verweij	20
Houd het vuur brandend:	Johan Hendriks	21
Valkhofdiscussie:	F.van Loon	22
Een onschatbare erfenis:	Wim Janssen	24
Overpeinzingen van een		
toezichthouder:	A.v.d.Boogaard	26
Een onverteerbare zaak in		
de schijnwerpers:	Hein v.Brienen	29
Een deel uit de historie		
van Nijmegen:	Hein v.Brienen	30
Een aardig voorval in de		
Valkhofkapel:	Klaas v.Rijswijk	32
Jeugdherinneringen van		
een Nijmegenaar:	Dolf Botermans	34
Uit de ledenadministratie:	G.Hermans	39

* * * * *

ONZE EIGEN KERSTGROEP WORDT TENTOONGESTELD
IN DE VALKHOFKAPEL VANAF 17 DECEMBER TOT CA.
7 JANUARI A.S. WIJ HETEN U VAN HARTE WELKOM!